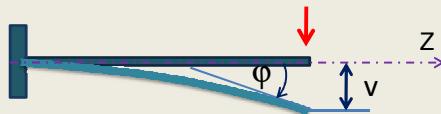

ELASTIČNA LINIJA GREDE

Deformisani oblik osovine grede naziva se elastična linija grede.

Ordinate el. liniije su ugibi grede v

Promena ugla između tangente na el.liniju i ose štapa je nagib grede ϕ

Krivina je proporcionalna momentu

$$\frac{1}{\rho} = \left| \frac{\partial^2 v}{\partial z^2} \right| = - \frac{M_x(z)}{EI_x}$$

1

ODREĐIVANJE DEFORMACIJA GREDE

Maksvel-Morova metoda fiktivnog nosača

Koristimo za određivanje ugiba i nagiba elastične linije.

Bazira se na matematičkoj analogiji između diferencijalne jednačine elastične linije

$$\frac{1}{\rho} = \left| \frac{\partial^2 v}{\partial z^2} \right| = - \frac{M_x(z)}{EI_x} \quad \dots\dots\dots 1$$

i diferencijalne zavisnosti između napadnog momenta i spoljašnjeg opterećenja

$$\frac{\partial^2 M}{\partial z^2} = -q(z) \quad \dots\dots\dots 2$$

Znači ugib možemo odrediti tretirajući desnu stranu jednačine 1 kao opterećenje fiktivnog grednog nosača, pa za njega nacrtati dijagram momenata. Tako dobijene vrednosti momenata su ugibi elastične linije.

2

$\frac{\partial M}{\partial z} = T_y(z)$ Nagibi su jednaki transverzalnoj sili na fiktivnom nosaču

**Fiktivni nosač mora da ispunjava analogiju graničnih uslova
Ugibu odgovara momenat a nagibu transverzalna sila**

Stvarni nosač

Čvor a

Stvarni nosač	Fiktivni nosač	Fiktivni oslonac
$v \neq 0 \rightarrow M_f \neq 0$		
$\phi \neq 0 \rightarrow T_f \neq 0$		

Čvor b

Stvarni nosač	Fiktivni nosač	Fiktivni oslonac
$v = 0 \rightarrow M_f = 0$		

$\phi^L = \phi^D \neq 0 \rightarrow T_f^L = T_f^D \neq 0$

Reakcija je sila koja menja vrednost T sile
Nema promene T sile → nema oslonca

3

Stvarni nosač

Čvor c

Stvarni nosač	Fiktivni nosač	Fiktivni oslonac
$v \neq 0 \rightarrow M_f \neq 0$		
$\phi^L \neq \phi^D \neq 0 \rightarrow T_f^L \neq T_f^D \neq 0$		

Reakcija je sila koja menja vrednost T sile
Ima promene T sile → ima oslonac-reakcija

Čvor d

Stvarni nosač	Fiktivni nosač	Fiktivni oslonac
$v = 0 \rightarrow M_f = 0$		
$\phi^L \neq \phi^D \neq 0 \rightarrow T_f^L \neq T_f^D \neq 0$		

Reakcija je sila koja menja vrednost T sile
Ima promene T sile → ima oslonac-reakcija

Čvor e

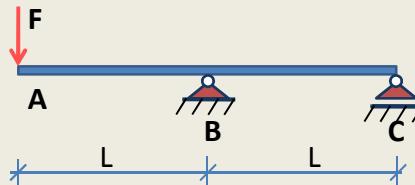
Stvarni nosač	Fiktivni nosač	Fiktivni oslonac
$v = 0 \rightarrow M_f = 0$		
$\phi = 0 \rightarrow T_f = 0$		

Slobodan kraj

4

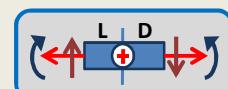
7.1 Za zadati nosač odrediti ugib čvora A i nagibe tangente u tačkama A i C

Postupak:

1. Na stvarnom nosaču nacrtamo dijagram momenata usled spoljašnjeg opterećenja
2. Usvojimo i nacrtamo fiktivni nosač
3. Opteretimo fiktivni nosač sa fiktivnim opterećenjem odnosno dijagrom momenata iz tačke 1 sa predznakom minus.
4. Vrednost fiktivnog momenta u čvoru A je vrednost ugiba u čvoru A
5. Vrednost fiktivnih transverzalnih sila u čvorovima A i C je vrednost nagiba u tim čvorovima

5

1. Crtanje dijagraama momenata

$$M_B = -F \cdot L$$

Momenat je negativan sa leve strane

U čvorovima A i C $\rightarrow M=0$

2. Usvajanje fiktivnog nosača

$$v \neq 0 \rightarrow M_f \neq 0$$

$$\varphi \neq 0 \rightarrow T_f \neq 0$$

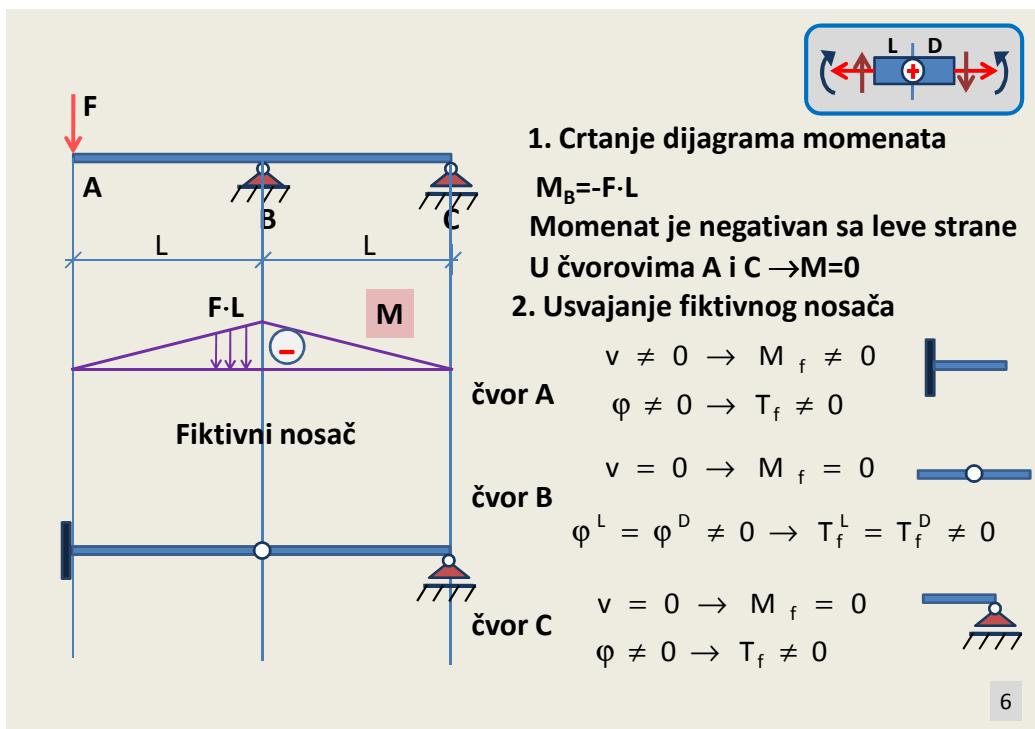
$$v = 0 \rightarrow M_f = 0$$

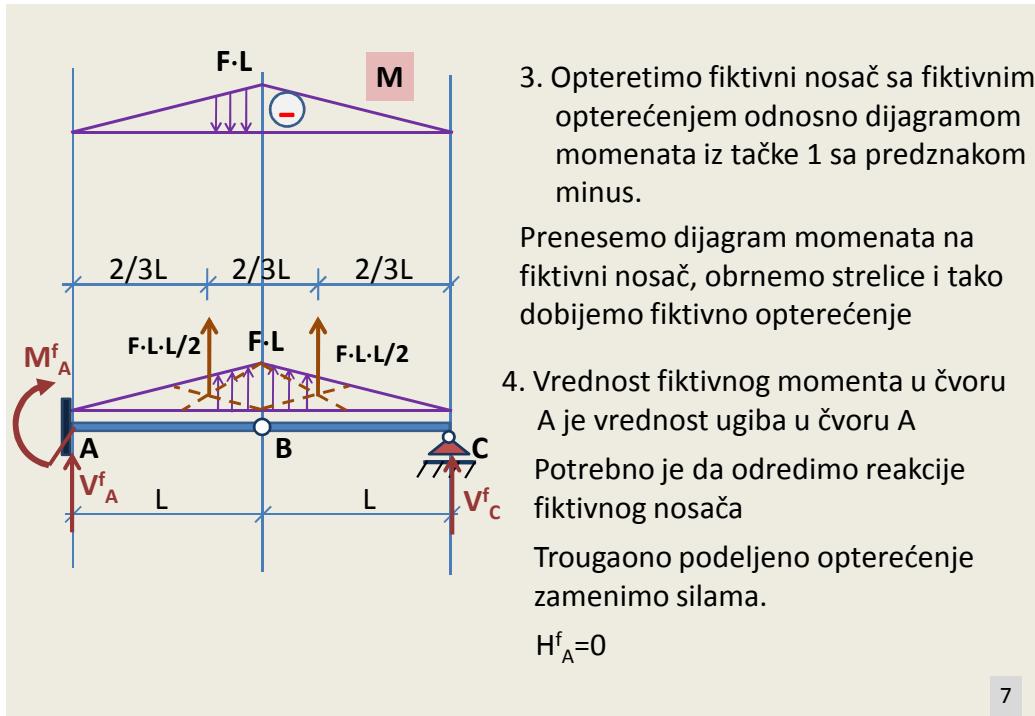
$$\varphi^L = \varphi^D \neq 0 \rightarrow T_f^L = T_f^D \neq 0$$

$$v = 0 \rightarrow M_f = 0$$

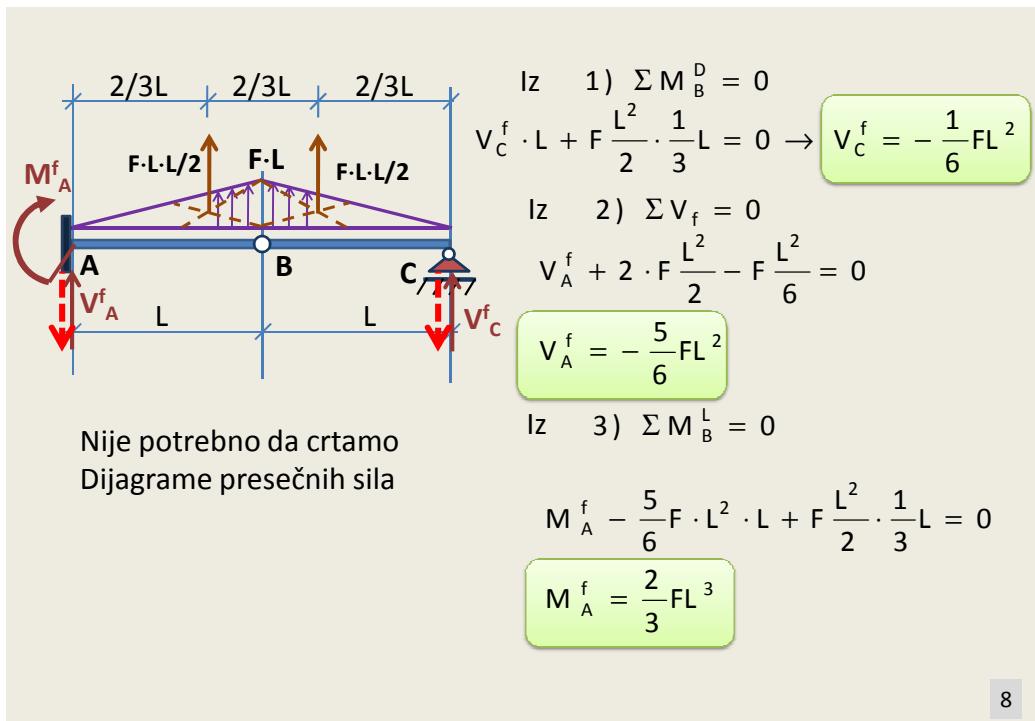
$$\varphi \neq 0 \rightarrow T_f \neq 0$$

6

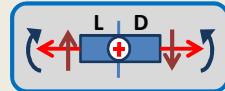
7

8

Vrednost fiktivnog momenta u čvoru A je vrednost ugiba u čvoru A

$$M_A^f = \frac{2}{3}FL^3 \rightarrow v_A = +\frac{2}{3} \cdot \frac{FL^3}{EI_x}$$

Ugib je pozitivan ako se fiktivni momenat poklapa sa pozitivnim smerom momenta

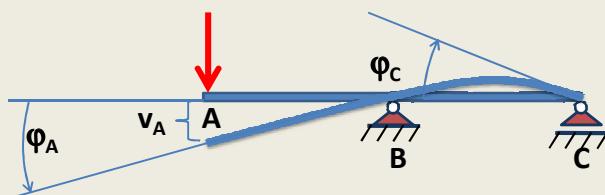
5. Vrednost fiktivnih transverzalnih sila u čvorovima A i C je vrednost nagiba u tim čvorovima

$$\downarrow V_A^f = \frac{5}{6}FL^2 \rightarrow \varphi_A = -\frac{5}{6} \cdot \frac{FL^2}{EI_x} \quad \text{Transverzalna sila je suprotna pozitivnom smeru T sile}$$

$$\downarrow V_C^f = \frac{1}{6}FL^2 \rightarrow \varphi_C = \frac{1}{6} \cdot \frac{FL^2}{EI_x} \quad \text{Transverzalna sila se poklapa sa pozitivnim smerom T sile}$$

Vrednost EI_x se naziva krutost na savijanje i zavisi od materijala grede (E) i njenog poprečnog preseka (I_x)

9

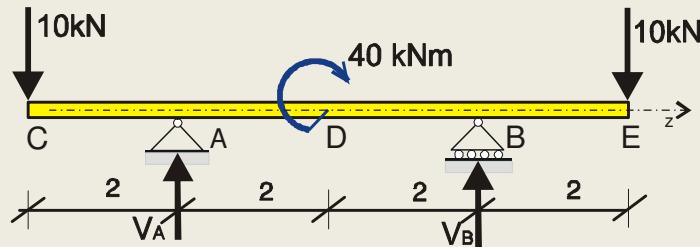

Pozitivan ugib je ugib na dole

Pozitivan nagib je ako je obrtanje tangente u smeru kazaljke na časovniku

10

7.2 Odrediti metodom fiktivnog nosača ugib i nagib u čvoru C

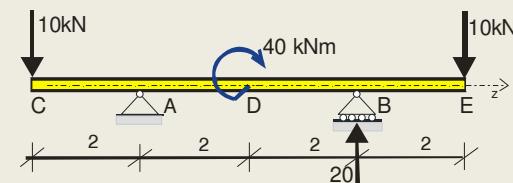
Uslovi ravnoteže

- 1) $\sum H_i = 0$
- 2) $\sum V_i = 0$
- 3) $\sum M_A = 0$

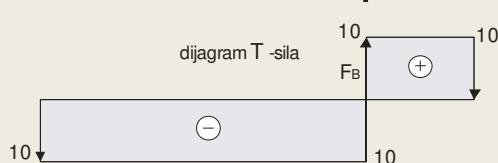
- 3) $\sum M_A = 0; -10 \cdot 6 + 40 - V_B \cdot 4 + 10 \cdot 6 = 0 \rightarrow V_B = 20 \text{ kN}$
- 2) $\sum V = 0; -10 + V_A + V_B - 10 = 0 \rightarrow V_A = 0 \text{ kN}$
- 1) $\sum H = 0; \text{nema hor. sila}$

11

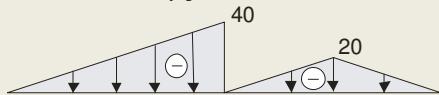
Dijagrami presečnih sila na stvarnom nosaču usled spoljašnjeg opterećenja

dijagram T-sila

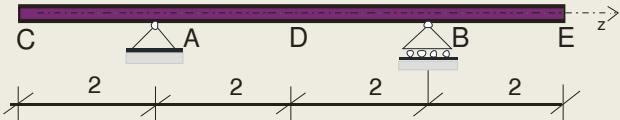

dijagram M

12

Usvajanje fiktivnog nosača

čvorovi C i E $v \neq 0 \rightarrow M_f \neq 0$

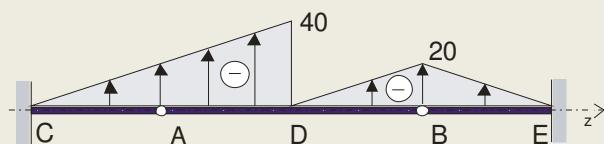
$\varphi \neq 0 \rightarrow T_f \neq 0$

čvorovi A i B $v = 0 \rightarrow M_f = 0$

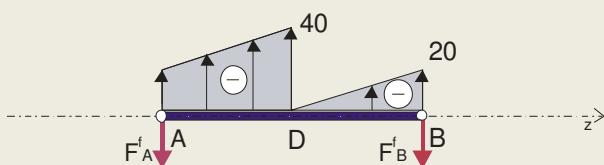
$\varphi^L = \varphi^D \neq 0 \rightarrow T_f^L = T_f^D \neq 0$

13

Opteretimo fiktivni nosač sa dijagramom momenata sa predznakom -

Fiktivni nosač sa opterećenjem

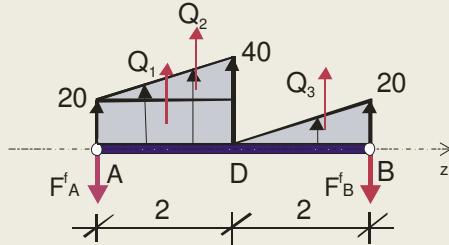
Prosta greda u sredini sa opterećenjem

Konzole na krajevima sa opterećenjem

14

Prosta greda u sredini sa opterećenjem

$$Q_1 = 20 \cdot 2 = 40 \text{ kN}$$

$$Q_2 = 20 \cdot 2 / 2 = 20 \text{ kN}$$

$$Q_3 = 20 \cdot 2 / 2 = 20 \text{ kN}$$

$$1) \sum M_A = 0; Q_1 \cdot 1 + Q_2 \cdot \frac{2}{3} \cdot 2 + Q_3 \cdot \frac{5}{3} \cdot 2 - V_B^f \cdot 4 = 0$$

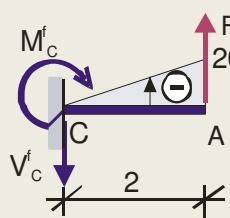
$$40 \cdot 1 + 20 \cdot \frac{4}{3} + 20 \cdot \frac{10}{3} - V_B^f \cdot 4 = 0 \rightarrow V_B^f = 33,33 \text{ kNm}^2$$

$$2) \sum V = 0; -V_A^f + Q_1 + Q_2 + Q_3 - V_B^f = 0$$

$$-V_A^f + 40 + 20 + 20 - 33,33 = 0 \rightarrow V_A^f = 46,67 \text{ kNm}^2$$

15

Krajnja konzola u čvoru C

$$1) \sum M_A = 0; -F_A^f \cdot 2 - 20 \cdot 2 \cdot \frac{2}{3} \cdot 2 + M_C^f = 0$$

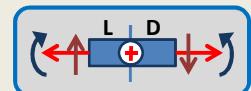
$$-46,67 \cdot 2 - 20 \cdot 2 \cdot \frac{2}{3} \cdot 2 + M_C^f = 0 \rightarrow M_C^f = 146,67 \text{ kNm}^3$$

$$2) \sum V = 0; -V_C^f + 20 \cdot 2 / 2 + F_A^f = 0$$

$$-V_C^f + 20 \cdot 2 / 2 + 46,67 = 0 \rightarrow V_C^f = 66,67 \text{ kNm}^2$$

$$M_C^f = 146,67 \rightarrow v_C = \frac{146,67}{EI_x}$$

$$V_C^f = -66,67 \rightarrow \phi_C = -\frac{66,67}{EI_x}$$

16

Maksvel-Morova metoda jedinične sile

$$f = \int_0^l \frac{M_{x(z)} \bar{M}_{x(z)}}{EI_x} dz$$

Gde su

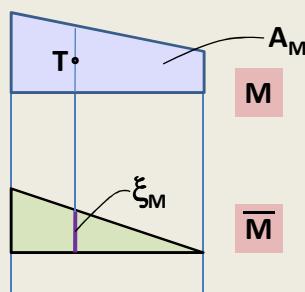
$M_{x(z)}$ – momenti usled spoljašnjeg opterećenja
 $\bar{M}_{x(z)}$ – momenti usled jedinične sile na mestu
 tražene deformacije

Metoda Vereščagina

$$f = \frac{1}{EI_x} \int_0^l M_{x(z)} \bar{M}_{x(z)} dz \quad \text{Za konstantnu krutost na savijanje}$$

$\int_0^l M_{x(z)} \bar{M}_{x(z)} dz$ Dobijamo množenjem dijagrama od spoljašnjeg opterećenja i dijagrama momenata usled jedinične sile

17

$$\int_0^l M_{x(z)} \bar{M}_{x(z)} dz = \sum A_M \cdot \xi_M$$

Gde su

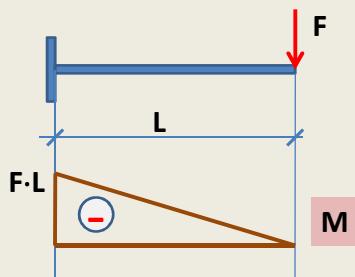
A_M – površina dijagrama momenata usled spoljašnjeg opterećenja

ξ_M – ordinata dijagrama momenata usled jedinične sile na mestu težišta dijagrama momenata od spoljašnjeg opterećenja

18

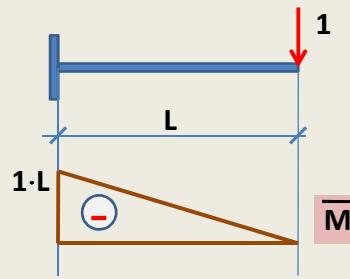
7.3 Odrediti metodom Vereščagina ugib i nagib kraja konzole usled dejstva vertikalne sile F na kraju konzole

Zadati nosač

Dijagram momenata od osnovnog opterećenja

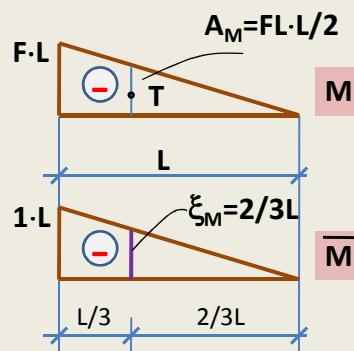
Ugib kraja konzole

Dijagram momenata od jedinične sile na mestu i u pravcu traženog pomeranja

Određivanje ugiba kraja konzole: Opteretimo nosač sa jediničnom silom na mestu traženog pomeranja i u pravcu traženog pomeranja

19

Određivanje ugiba

$$f = \frac{1}{EI_x} \int_0^L M_{x(z)} \bar{M}_{x(z)} dz$$

$$\int_0^L M_{x(z)} \bar{M}_{x(z)} dz = \sum A_M \cdot \xi_M$$

$$\sum A_M \cdot \xi_M = (-F \cdot L \cdot \frac{L}{2}) \cdot (-\frac{2}{3}L) = \frac{FL^3}{3}$$

$$v = \frac{1}{EI_x} \cdot \frac{FL^3}{3}$$

Ugib kraja konzole

Jedinice: $FL^3 = kN \cdot m^3$ $EI_x = \frac{kN}{m^2} \cdot m^4 = kNm^{-2}$ $v = \frac{kNm^3}{kNm^{-2}} = m$

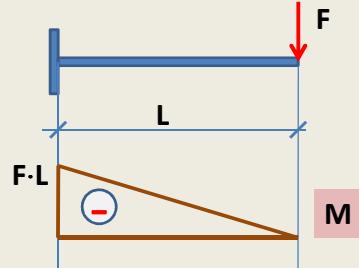
Znak pri množenju dijagrama: U ovom slučaju oba dijagrama momenata su negativna pa je proizvoda pozitivan $- \cdot - = +$

Zaključak: Ako su dijagrami sa iste strane proizvod je +, a ako su sa suprotnih strana nulte linije proizvod je -

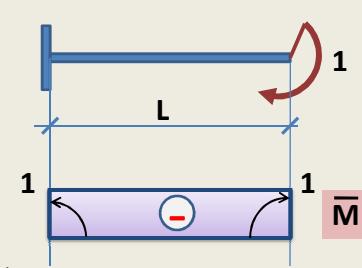
20

7.4 Određivanje nagiba kraja konzole: Opteretimo nosač sa jediničnim momentom na mestu traženog pomeranja i u pravcu traženog pomeranja

Zadati nosač

Nagib kraja konzole

Određivanje ugiba

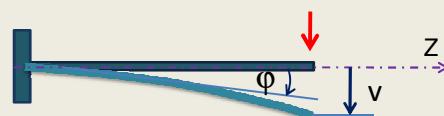
$$f = \frac{1}{EI_x} \int_0^L M_{x(z)} \bar{M}_{x(z)} dz$$

$$\int_0^L M_{x(z)} \bar{M}_{x(z)} dz = \sum A_M \cdot \xi_M \quad \sum A_M \cdot \xi_M = (-F \cdot L \cdot \frac{L}{2}) \cdot (-1) = \frac{FL^2}{2}$$

$$\phi = \frac{1}{EI_x} \cdot \frac{FL^2}{2}$$

Nagib kraja konzole (rad)

21

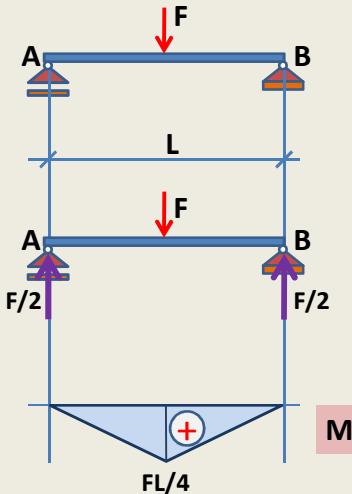

Pozitivan ugib je ugib na dole

Pozitivan nagib je ako je obrtanje tangente u smeru kretanja kazaljke na časovniku

22

7.5 Odrediti metodom Vereščagina ugib u sredini proste grede usled dejstva koncentrisane sile F u sredini grede

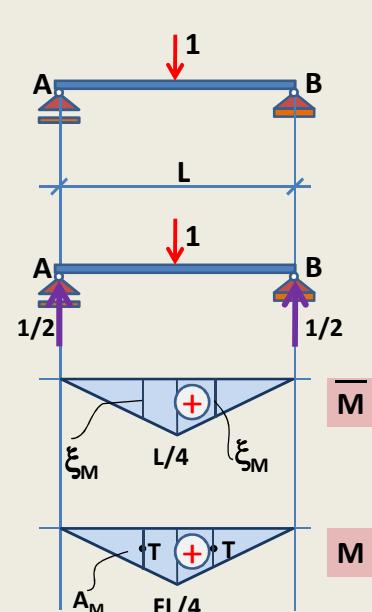

Dijagrami momenata usled spoljašnjeg opterećenja

Reakcije u A i B su jednake i vrednost im je $F/2$

Vrednost momenta u sredini proste grede je $F/2 \cdot L/2 = FL/4$

23

Dijagrami momenata usled jedinične sile u pravcu traženog pomeranja

Reakcije u A i B su jednake i vrednost im je $1/2$

Vrednost momenta u sredini proste grede je $1/2 \cdot L/2 = L/4$

Određivanje ugiba

$$f = \frac{1}{EI_x} \int_0^L M_{x(z)} \bar{M}_{x(z)} dz = \frac{1}{EI_x} \sum A_M \cdot \xi_M$$

$$\sum A_M \cdot \xi_M = 2 \left(\frac{F \cdot L}{4} \cdot \frac{L}{2} \cdot \frac{1}{2} \right) \cdot \left(\frac{2}{3} \cdot \frac{L}{4} \right) = \frac{FL^3}{48}$$

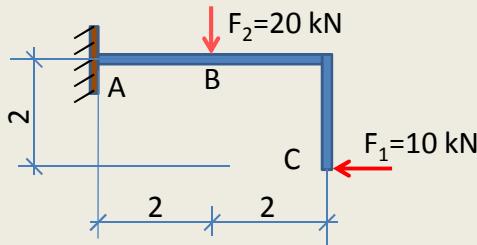
$$v = \frac{1}{EI_x} \cdot \frac{FL^3}{48}$$

Ugib proste grede (m)

24

7.6 Odrediti pomeranje čvora C i obrtanje poprečnog preseka B nosača na slici. Takođe odrediti i promenu rastojanja između tačaka B i C.

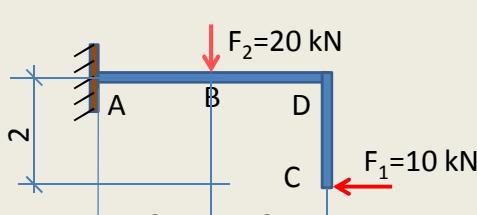
Dato je: $F_1=10 \text{ kN}$ $F_2=20 \text{ kN}$ $E=20 \text{ MN/cm}^2$ $I=3000 \text{ cm}^4$

Crtanje dijagrama momenata

Za rešenje zadatka potrebni su nam samo dijagrami momenata.
Odredićemo dijagrame momenata bez određivanja reakcija
oslonaca.

25

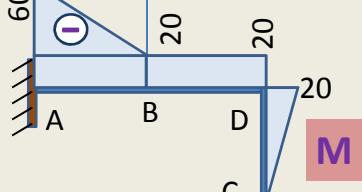
Crtanje dijagrama momenata

$$M_{\text{dole}}^{\text{desno}} = -10 \cdot 2 = -20 \text{ kNm}$$

sve do B je isti momenat

$$M_{\text{desno}}^{\text{desno}} = -10 \cdot 2 - 20 \cdot 2 = -60 \text{ kNm}$$

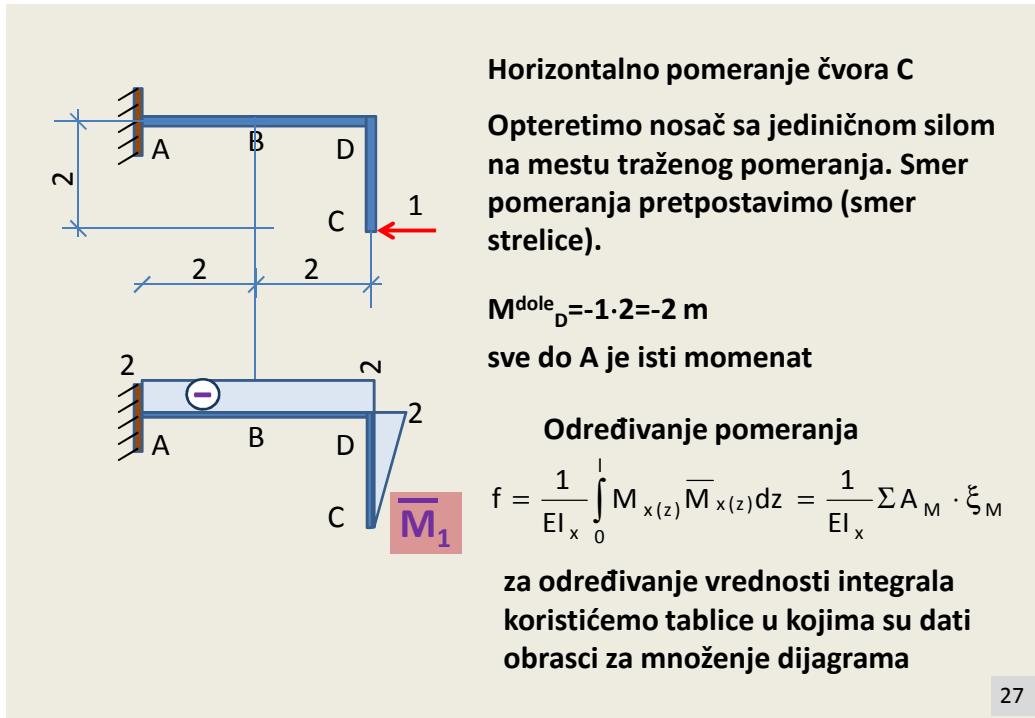
izjednačavanje momenata u uglu

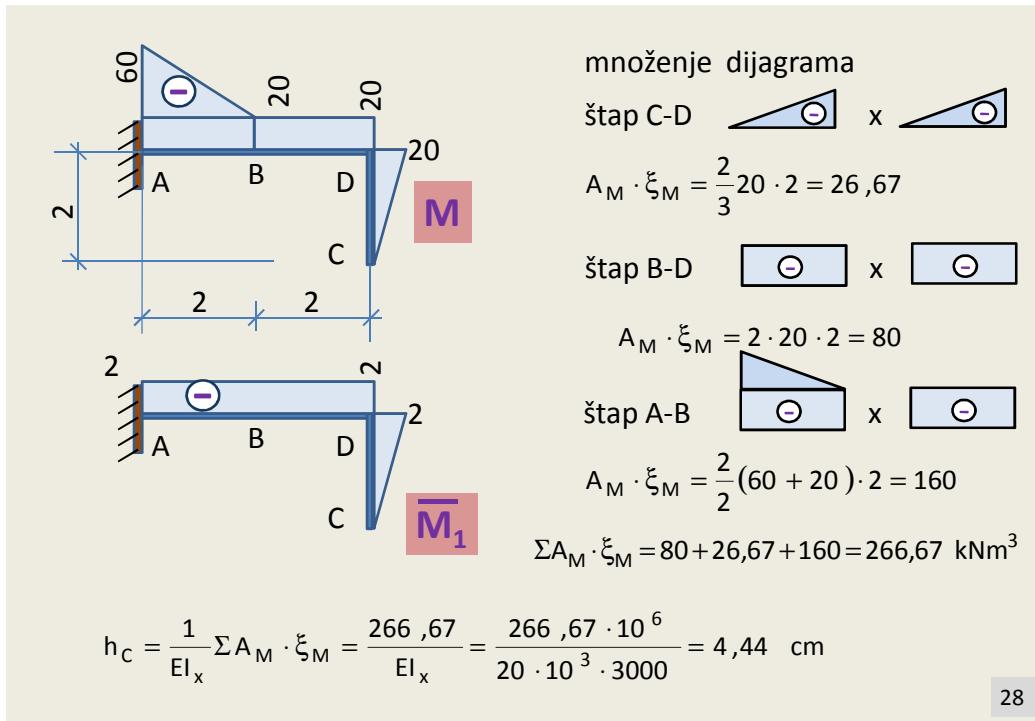
crta se od štapa prema dijagramu

mora imati suprotan smer
da bi suma bila 0 (čvor u
ravnoteži)

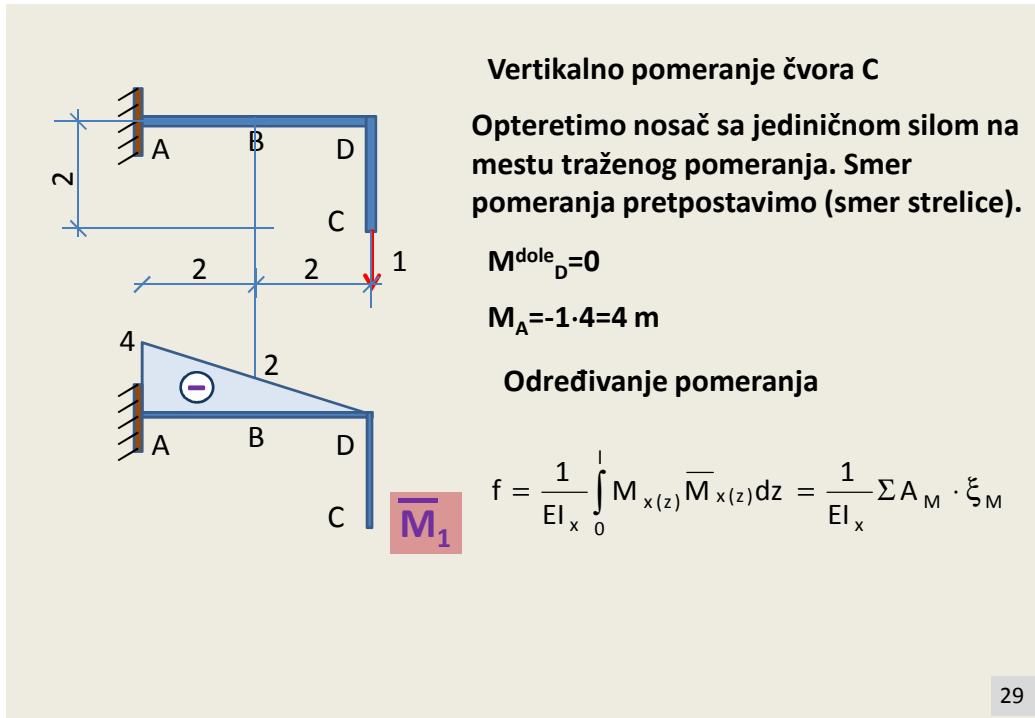
26

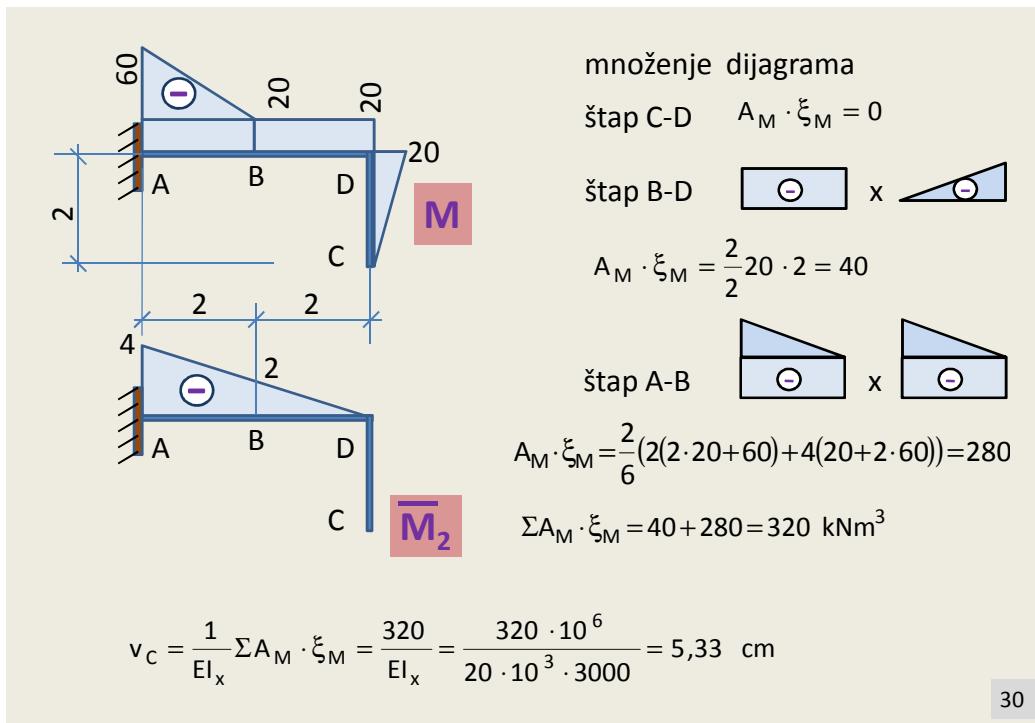
27

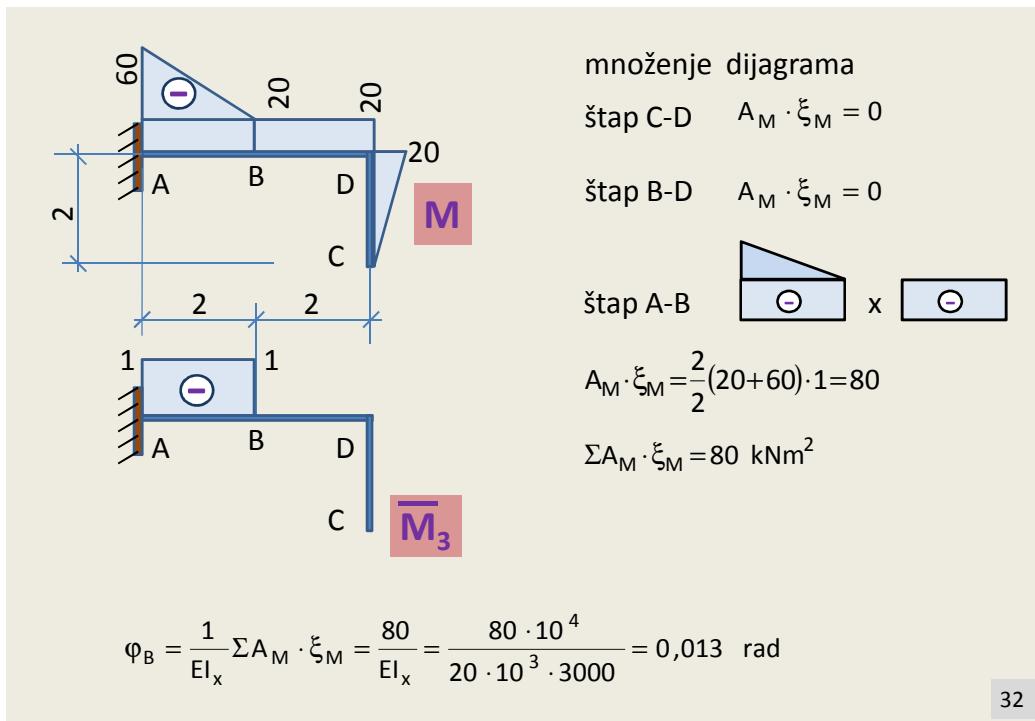
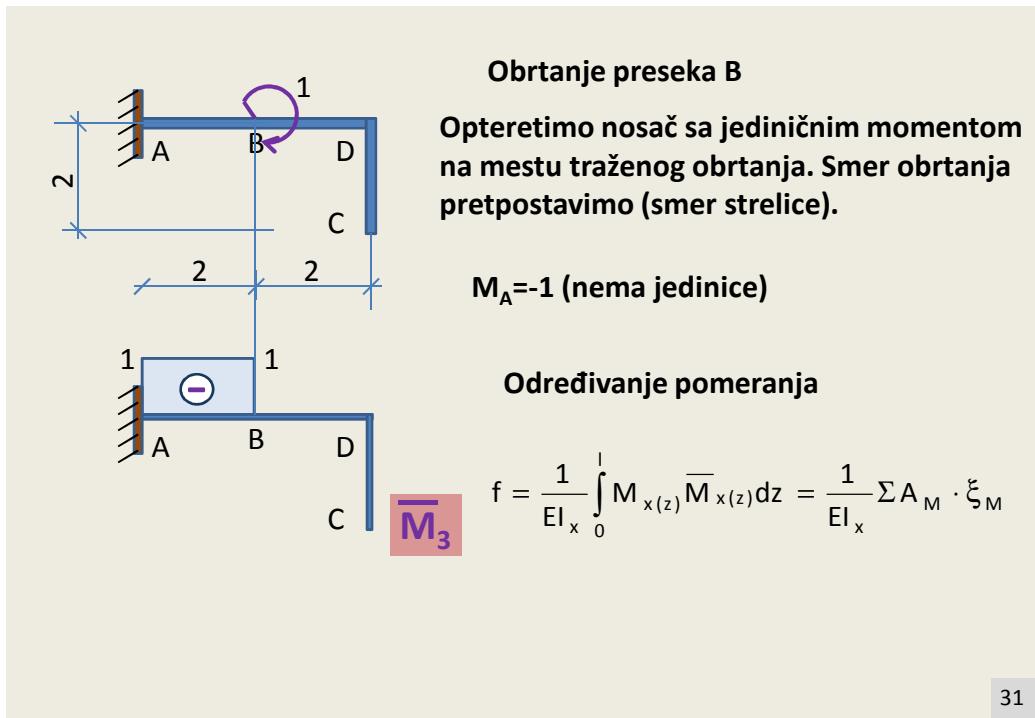
28

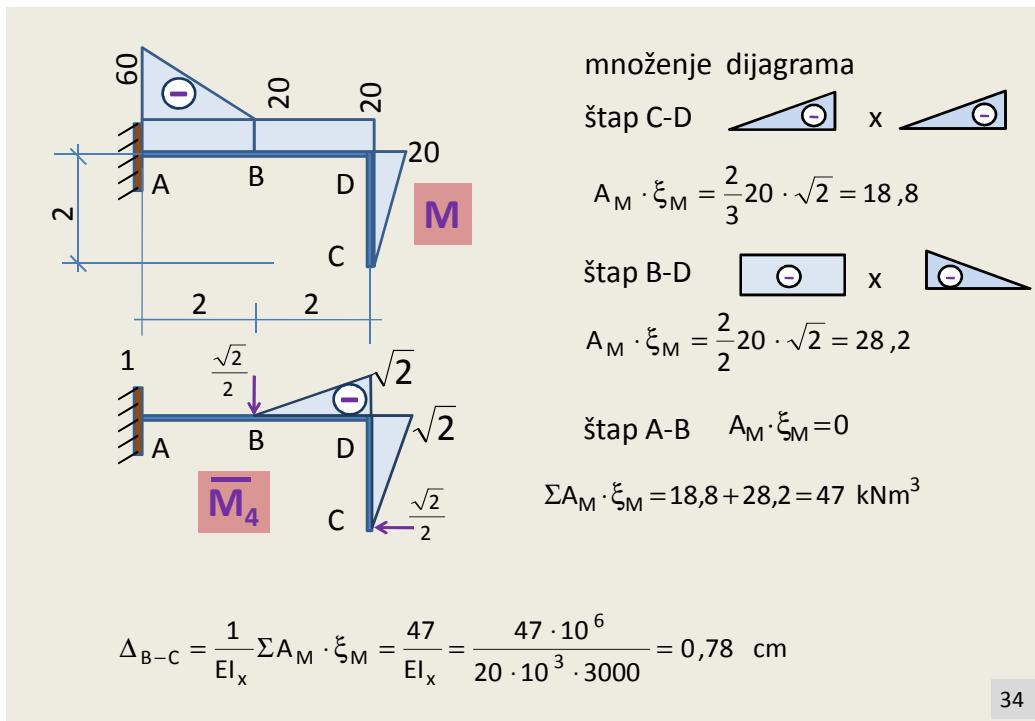
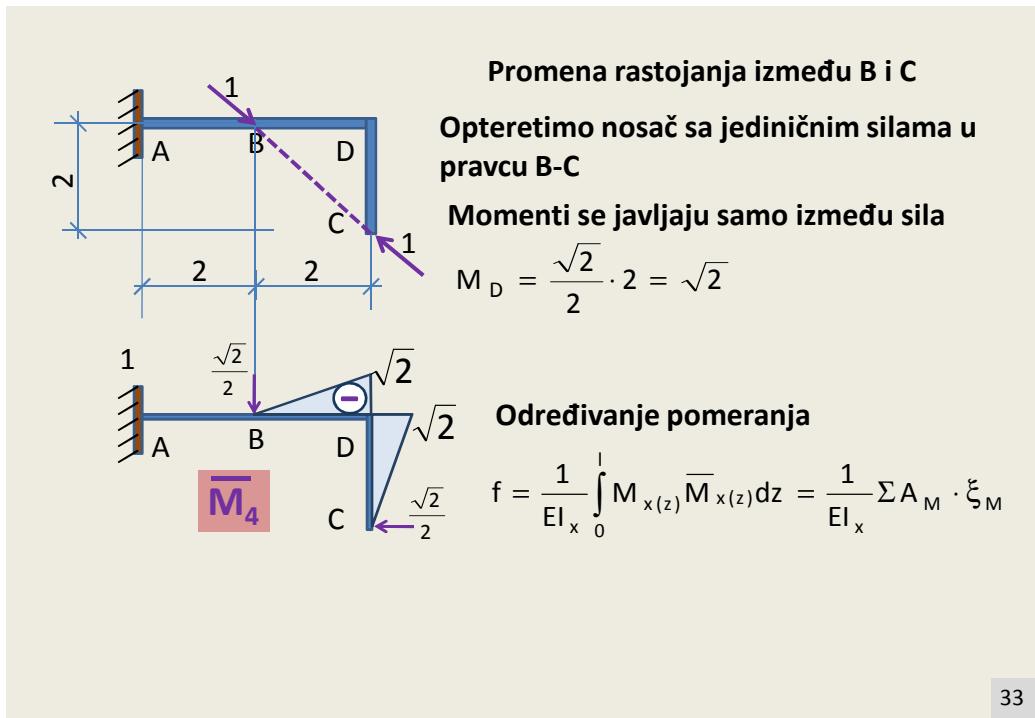

29

30

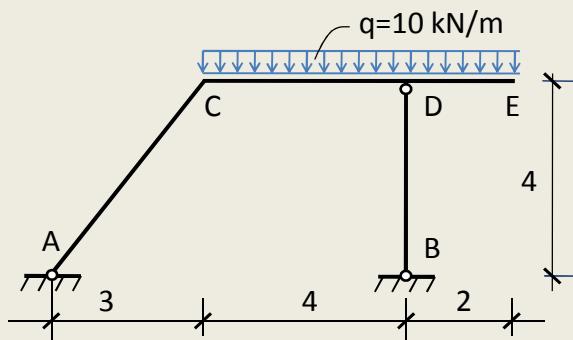

7.7 Za zadati nosač odrediti: a) Dijagrame M , N , T

b) Ugib zgloba E

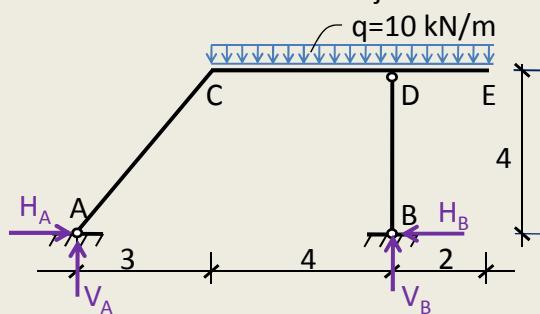
$EI=\text{const.}$

35

Rešenje

Zamenimo oslonce sa reakcijama oslonaca

Imamo četiri nepoznate reakcije

Uslovi ravnoteže

- 1) $\sum H_i = 0; -H_A + H_B = 0$
- 2) $\sum V_i = 0; V_A - 10 \cdot 6 + V_B = 0$
- 3) $\sum M_A = 0; 10 \cdot 6 \cdot 6 - V_B \cdot 7 = 0$
- 4) $\sum M_D^{\text{dole}} = 0; H_B \cdot 4 = 0$

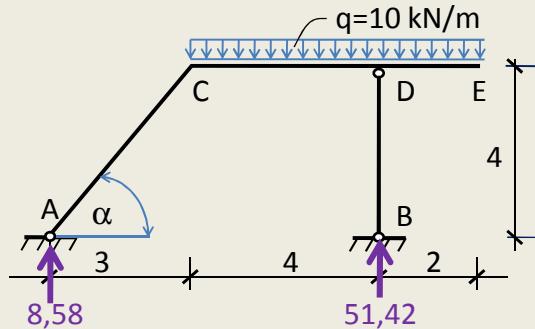
36

Iz 4) $\sum M_D^{\text{dole}} = 0; H_B \cdot 4 = 0 \rightarrow H_B = 0$

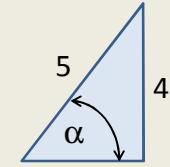
1) $\sum H_i = 0; -H_A + 0 = 0 \rightarrow H_A = 0$

3) $\sum M_A = 0; 360 - V_B \cdot 7 = 0 \rightarrow V_B = 51,42 \text{ kN}$

2) $\sum V_i = 0; V_A - 60 + 51,42 = 0 \rightarrow V_A = 8,58 \text{ kN}$

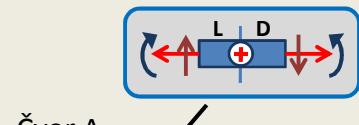
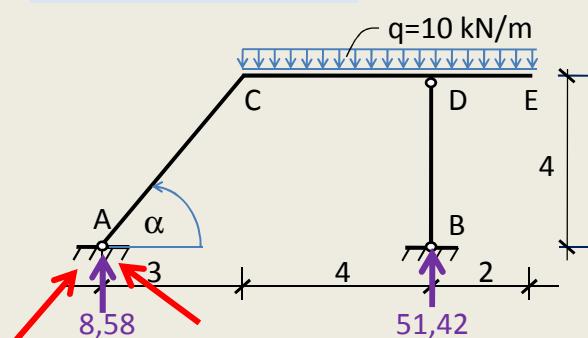

$$\begin{aligned} \tan \alpha &= \frac{4}{3} \\ \sin \alpha &= \frac{4}{5} \\ \cos \alpha &= \frac{3}{5} \end{aligned}$$

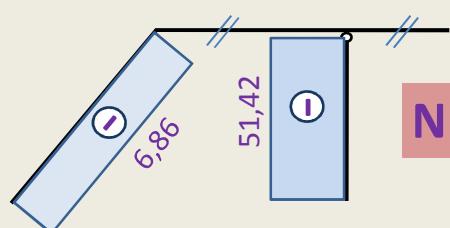
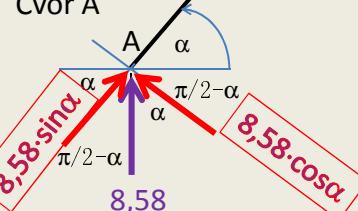

37

Dijagram normalnih sila

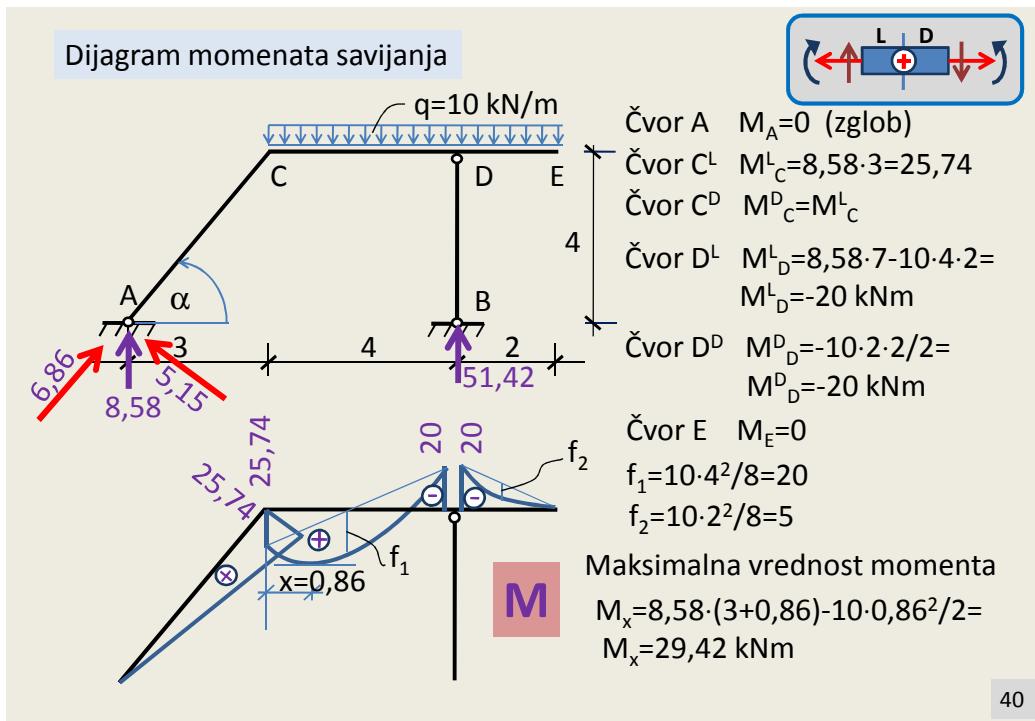
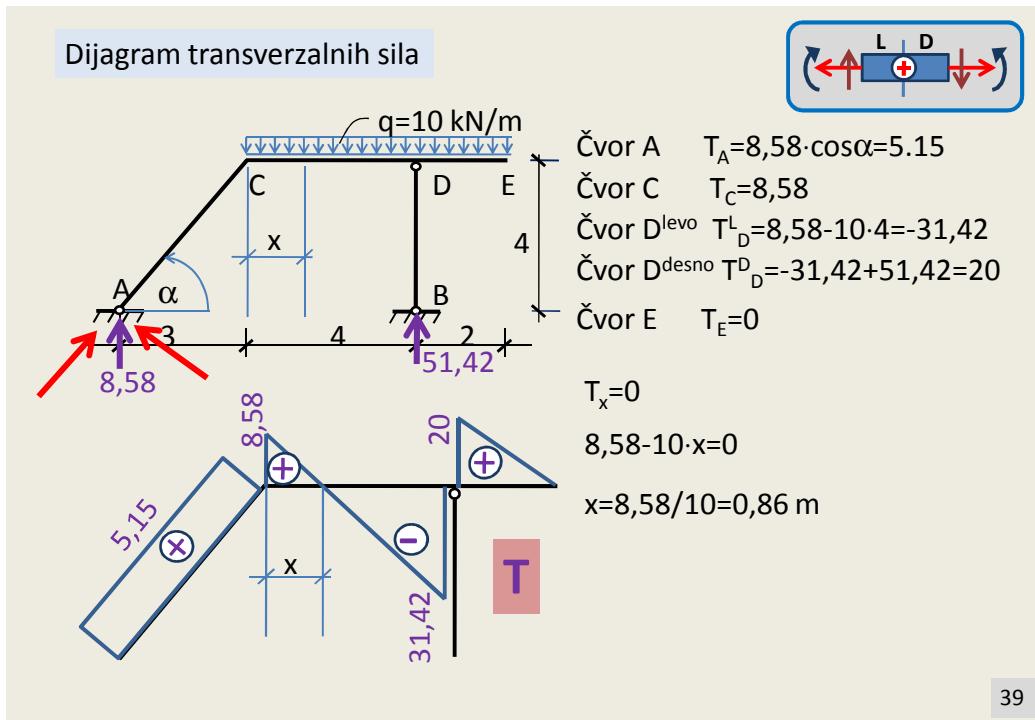

Čvor A

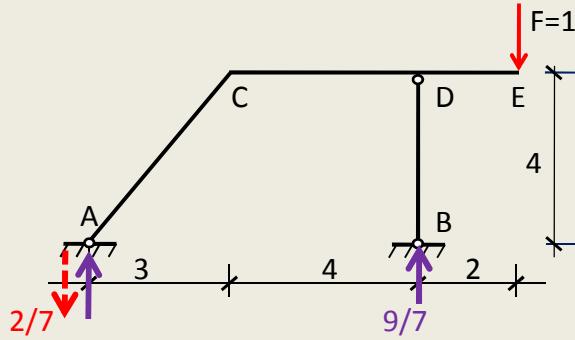

- Štap A-C $N = -8,58 \cdot \sin \alpha = -6,86$
- Štap B-D $N = -51,42$
- Štap D-E $N = 0$
- Štap C-D $N = 0$

38

Ugib čvora E

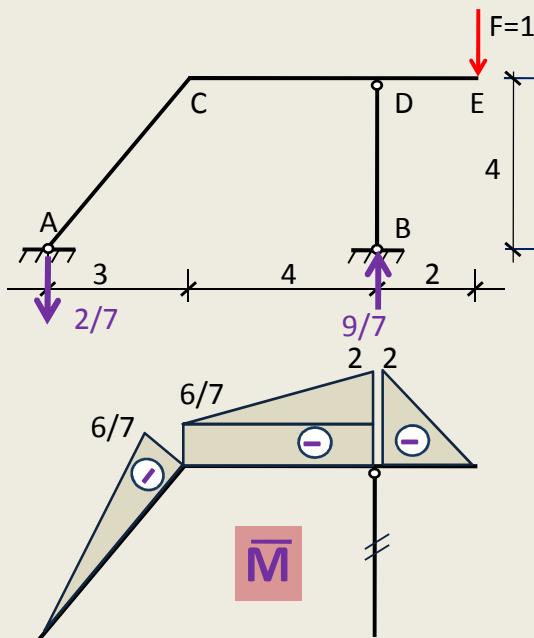

$$1) \sum M_D^{\text{dole}} = 0 \quad H_B = 0$$

$$2) \sum M_A = 0 \quad V_B \cdot 7 - 1 \cdot 9 = 0 \rightarrow V_B = \frac{9}{7}$$

$$2) \sum V = 0 \quad V_A + \frac{9}{7} - 1 = 0 \rightarrow V_A = -\frac{2}{7}$$

41

42

